

Projektinjohtaja Altti Majava, Työvoimaministeriö
 TYÖVOIMAMINISTERIÖN SIIRTOLAISTUTKIMUKSET

Valtioneuvoston kanslia asetti 8.4.1970 toimikunnan, jonka tehtävänä oli laatia siirtolaisuutta, sen syitä ja seurauksia sekä niihin liittyviä muita ongelmia selvittävä tutkimusohjelma. Ohjelma valmistui vuoden 1971 alussa siirtolaisuustutkimusten ohjelmointitoimikunnan mietinnön nimellä (1970: B 112). Toimikunta esitti, että tutkimusten suorittamista valvoisi valtioneuvoston marraskuussa 1970 asettama siirtolaisuusasiain neuvottelukunta (SAN).

Tutkimusohjelman käynnistämiseksi myönnettiin valtion budjettiesityksessä v. 1972 työvoimaministeriölle 200 000 markan määräraha, minkä turvin tutkimustoiminta pääsi alkuun keväällä 1972. Vuoden 1973 valtion tulo- ja menoarviossa määrärahan suuruus oli 400 000 mk kuten myös vuosien 1974 ja 1975 tulo- ja menoarvioissa.

Työvoimaministeriön siirtolaisuustutkimusten yleisenä tavoitteena on siirtolaisuustutkimusten ohjelmointitoimikunnan esityksen mukaisesti tuottaa tietoa seuraavista ongelma-alueista:

- 1) maastamuutto, erityisesti viime vuosina Ruotsiin suuntautunut muuttoliike;
- 2) paluumuutto, erityisesti Ruotsista suuntautunut paluumuutto;
- 3) ulkосуomalaisten, erityisesti ruotsinsuomalaisten olosuhteet sekä
- 4) maassamuutto ja paikalleen jääneet siltä osin, kun sen tutkiminen on tarpeellista vertailuperustan muodostamiseksi siirtolaisuustutkimuksille.

Siirtolaisuustutkimusten organisaation muodostavat siirtolaisuusasiain neuvottelukunta (SAN) ja sen tutkimusjaosto, työvoimaministeriön suunnitteluosastossa toimiva siirtolaisuustutkimusten koordinointiryhmä sekä itse tutkijat, joista osa työskentelee ulkopuolisissa tutkimuslaitoksissa. Tutkimusjaosto toimii lähinnä ideoivana ja neuvoa antavana elimenä. Koordinointiryhmä hoitaa tutkimusten käytännön suunnittelun ja valvonnan. Tutkimustoiminnan johtajana toimii projektinjohtaja Altti Majava sekä koordinaattorina valtiotiet.maist. Kari Hietala, molemmat työvoimaministeriöstä.

Siirtolaisuustutkimukset julkaistaan erityisesti tätä varten perustetussa työvoimaministeriön suunnitteluosaston siirtolaisuustutkimusten sarjassa. Lähiaikoina

sarjassa ilmestyy yhdeksäs julkaisu. Osittain tutkimuksia on julkaistu myös ulkopuolisten laitosten sarjoissa.

Työvoimaministeriön siirtolaisuustutkimukset ovat luonteeltaan perustutkimuksia, joilla kuitenkin pyritään viime kädessä käytännöllisiin päämääriin. Tuloksia käytetään hyväksi siirtolaisuuspoliittisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Useiden suoritettujen tutkimusten tuloksilla on muutakin suoranaista hyötyä kuin siirtolaisuuspolitiikan kautta toteutuva välillinen hyöty. Tiedon kasvaessa muuttopäätökset perustuvat suuremmissa määrin realistiseen tietoon, jolloin mm. epäonnistuneiden muuttojen määrä pienenee. Tällöin hyötyvät siirtolaisuustapahtuman kaikki osapuolet: lähtömaa, tulomaa ja ennen kaikkea itse siirtolainen.

Siirtolaisuustutkimusten kokonaisuohjelma on julkaistu työvoimaministeriön suunnitteluosaston siirtolaisuustutkimusten sarjassa numerolla 2. Tutkimusohjelmaan liittyvät seuraavat osatutkimukset:

- (1) Tilastokeskus: Muuttoliiketutkimus; demografinen ja ekologinen analyysi pohjoismaisesta muuttoliikkeestä ja maassamuutosta. Tutkimuksen ensimmäinen ja toinen vaihe ovat valmistuneet, ja niitä koskevat raportit on julkaistu Tilastokeskuksen tutkimussarjassa (n:o 22, tammikuu 1973 ja n:o 25, heinäkuu 1973): Kimmo Mikola, Maassamuutto ja pohjoismainen muuttoliike vuonna 1970 sekä Kimmo Mikola, Ruotsissa vuosina 1946-1970 ansiotyössä ollut suomalaisväestö. Jatkotutkimuksen on suorittanut aktuaari Pekka Myrskylä, joka on toimittanut useita asiaan liittyviä monistettuja tilastojulkaisuja
- (2) Helsingin yliopiston sosiologian laitos: Siirtolaisperhetutkimus; maasta- ja maassamuuttaneiden perheiden sopeutumista koskeva tutkimus; tutkijana vt.prof. Eliina Haavio-Mannila, tutkimusaineisto on hankittu haastattelemalla Helsingissä ja Västeråsissa kaupunkeihin muuttaneita suomalaisia perheitä sekä toisaalta kantakaupunkilaisia perheitä. Haavio-Mannila on julkaissut eräitä lähinnä siirtolaisten sairastavuuteen liittyviä osatutkimuksia mm. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen julkaisusarjassa sekä Acta Sociologica -lehdessä.
- (3) Helsingin yliopiston vertailevan sosiologian tutkimusryhmä: Siirtolaisten sosiaalisten suhteiden verkosto; valtiot.maist. Magdalena Jaakkolan suorittama haastattelututkimus Västeråsissa suomalaisista ns. lumipallo-otantaa käyttäen. Esitietoja tutkimuksen tuloksista on julkaistu mm. KANAVA -lehdessä ("Hiljaiset ruotsin-

suomalaiset").

- (4) Väestöntutkimuslaitos (ent. Väestöpoliittinen tutkimuslaitos) ja työvoimaministeriön suunnitteluosasto: Paluumuuttotutkimus; yht.maist. Sirkka-Liisa Heikkisen suorittama postikyselytutkimus keskeisistä Ruotsista paluuseen liittyvistä ongelmista. Tutkimukseen, joka on valmistunut v. 1974, (TvM:n siirtolaisuustutkimuksia-sarja n:o 5), liittyy viisi laudatur-tutkimusta Helsingin yliopistossa.
- (5) Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalipoliittinen tutkimusosasto: Muuttoliikkeen osallistuvien sosiaalisen aseman muuttuminen; valtiot.maist. Juhani Tauriaisen suorittama haastattelututkimus, jonka aineisto on hankittu maaseudun väestökatoalueiden oloja ja ongelmia kartoittavan tutkimuksen yhteydessä. Tutkimus on julkaistu STM:n sosiaalipoliittisen tutkimusosaston monistesarjassa (n:o 4/1973): Juhani Tauriainen, Maaseudulta muuttaminen ja sosiaalinen kohominen.
- (6) Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitos: Siirtolaisuusprojekti; suomalaisten työntekijöiden asemaa ja olosuhteita Suomessa ja Ruotsissa sekä liikkuvan työvoiman elintasoroja Suomen ja Ruotsin välillä kartoittavat tutkimukset, joita laativat fil.maist. Kaarina Lehtonen sekä valtiot.maisterit Jouko Lind ja Heikki Väänänen, sittemmin Ismo Söderling. Projektiin liittyy lisäksi valtiot.yo. Kersstin Hägenin suorittama tutkimus työnvälityksen roolista Suomen ja Ruotsin välisessä muuttoliikkeessä. Suomalaisten Ruotsissa olevien työntekijöiden asemaa ja olosuhteita käsittelevät tutkimukset ovat valmistuneet. Lindin tutkimus on julkaistu TvM:n siirtolaisuustutkimuksia-sarjassa (n:o 8) ja Lehtosen tutkimus ilmestyy lähiaikoina (n:o 9). Suomessa ollaan parhaillaan tekemässä vertailututkimusta näille tutkimuksille. Lisäksi Ruotsin aineistosta laaditaan ruotsinsuomalaisten paluualttiutta selvittävä tutkimus.
- (7) Åbo Akademin sosiologian laitos: Siirtolaisuustutkimus, joka selvittää teollisuusinvestointien ja muuttoliikkeen yhteyksiä kuntatasolla ja kartoittaa näiden vaikutusta kunnan elinkeino- ja väestörakenteen sekä kunnallistalouden kehitykseen. Perusaineiston hankinta on suoritettu Närpiön kunnassa haastattelemalla. Tutkimuksen suorittavat valtiot.lis. Tom Sandlund ja valtiot.maist. Aulis Gröndahl.

Aineistosta tehdään viisi pro gradu - tutkielmaa.

- (8) Turun yliopiston yleisen historian laitos: Suomalainen siirtolaisuus Australiaan erityisesti toisen maailmansodan jälkeen: Ph.D. Olavi Koivukankaan suorittama siirtolaisuuden määrää ja rakennetta, siirtolaisten sopeutumisongelmia ja -asetta, siirtolaisten elintasoja yms. tekijöitä selvittävä tutkimus. Tutkimus ilmestyy lähiaikoina Siirtolaisuusinstituutin julkaisusarjassa.
- (9) Työvoimaministeriön suunnitteluosasto: Selvitys Suomen ja Ruotsin kuluttajahintaeroista sekä teollisuuden eräiden työntekijäryhmien reaaliansioista vuonna 1971. Tämän vuoden 1972 lopulla valmistuneen selvityksen laativat valtiotiet.kand. Timo Korva ja valtiot.yo. (sittemmin valtiot.maist.) Anneli Kurvinen, joka myös myöhemmin laati vastaavan, vuotta 1973 koskeneen selvityksen.
- (10) Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian laitos: Ruotsinsuomalaiset ja kirkko; seurakuntatyöntekijäin haastatteluihin ym. aineistoon perustuvan, huhtikuussa 1973 valmistuneen tutkimuksen on laatinut teol.maist. Maija Salonen.
- (11) Työvoimaministeriön suunnitteluosasto ja Suomen Callup Oy: Työvoimahallinnollisen tiedotuskampanjan seurantatutkimus; ensimmäinen kyselykierros (kohteena vajaat 6000 lähinnä muuttotappioalueilla asuvaa) suoritettiin toukokuussa 1973; toinen suoritettiin keväällä 1974 kampanjan päättyttyä. Vastuuhenkilöt ovat koordinaattori Kari Hietala ja tutkimussihteeri Marketta Rytkönen (TvM) sekä tutkija Pekka Vapaaoksa, sittemmin Marita Sandelin (Suomen Callup). Raportti ensimmäisen kyselyn tuloksista on valmistunut (TvM:n siirtolaisuustutkimuksia-sarja n:o 7). Raporttia toisen vaiheen tuloksista ollaan parhaillaan tekemässä.
- (12) Työvoimaministeriön suunnitteluosasto: Lapsen kasvattamisen ja kouluttamisen kustannukset. Tämä tutkimus sisältyy osana projektin taloudellisten tutkimusten tutkimusohjelmaan ja sen on suorittanut fil.maist. Veikko Savela. Tutkimus on julkaistu TvM:n siirtolaisuustutkimuksia-sarjassa (n:o 6).
- (13) Työvoimaministeriön suunnitteluosasto: Elinkeinorakenteen muuntuminen ja tämän vaikutus muuttoliikkeeseen. Tutkimus sisältyy osana projektin taloudellisten tutkimusten tutkimusohjelmaan ja sen suorittaja on valtiot.maist. Markku Tapio.

- (14) Työvoimaministeriön suunnitteluosasto: Muuttoliikefunktioitutkimus. Tutkimus liittyy projektin taloudellisiin tutkimuksiin ja sen suorittaa valtiot.maist.Kaari Hietala.
- (15) Helsingin yliopiston sosiologian laitos ja Suomen Callup Oy: Parikkivertailututkimus Ruotsin matalapalkkatutkimuksessa mukana olleille suomalaisille siirtolaisille. Tutkimuksessa selvitetään, miten siirtolaiset poikkeavat vastaavassa asemassa olevista suomalaisista elintason eri komponenttien suhteen. Tutkimuksen suorittaa vt.prof. Elina Haavio-Mannila. Vertailtavat henkilöt poimitaan informaatiokampanjan seurantatutkimuksen II osavaiheen otoksesta. Haastattelut suoritetaan Suomen Callup Oy:n toimesta.